

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-30>

УДК 657.424:330.322.2:338.22

Свиноус Іван Вікторович

доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0346-1596>

Туржанський Віталій Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та фінансів,
Університет економіки і підприємництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7920-8389>

Хома Дмитро Михайлович

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та фінансів,
Університет економіки і підприємництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2298-8705>

Ivan Svyous

Bila Tserkva National Agrarian University

Vitalii Turzhanskyi, Dmytro Khoma

University of Economics and Entrepreneurship

ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

ACCOUNTING OF INVESTMENT ACTIVITIES OF BUSINESS ENTITIES IN THE CONDITIONS OF TRANSITION TO INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS

Анотація. Мета. На основі узагальнення досліджень науковців щодо практичного застосування міжнародних стандартів фінансової звітності запропонувати практичні рекомендації по їх використанню при обліку капітальних інвестицій. Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є загальні положення діалектичного методу щодо пізнання різних економічних явищ і процесів у безперервному їх взаємозв'язку. Визначальними у вирішенні поставлених перед дослідженням завдань були такі загальнонаукові методи: системний підхід щодо досліджуваного об'єкта; загальноприйняті методи аналізу; спостереження і порівняльний аналіз, синтез і групування даних, факторний аналіз. Методичні прийоми обліку і аудиту: огляд, документальна перевірка, тестування, підрахунок, узагальнення теоретичного і фактичного матеріалу, розрахунково-аналітичні. Результати. В результаті проведених досліджень запропоновані практичні рекомендації щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності при здійсненні обліку капітальних інвестицій. Впроваджуючи міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, вітчизняні компанії підвищують інвестиційну привабливість національної економіки. Метою звітності є інформування про ці інвестиції прозорим чином, що забезпечує корисною інформацією існуючих і потенційних інвесторів та кредиторів компанії. Наукова новизна. Обґрунтовано моделі оцінки капітальних інвестицій, використовуючи стандарти міжнародні стандарти фінансової звітності. Перша – це негайне визнання в Р&L будь-якого зниження вартості нижче від вартості придбання інвестицій (хоча зміни вище вартості придбання будуть визнаватися в ОСІ та рекласифікуватися в момент продажу інвестицій). Друга модель могла б як відправна спиратися на модель знецінення капітальних інвестицій в IAS 39, а додаткове керівництво усунуло б елемент суб'єктивності. Практична значущість. Використовуючи в обліку інвестицій міжнародних стандартів фінансової звітності є найважливішим джерелом інформації, що дозволяє приймати рішення щодо окремих інвестиційних проектів та здійснення інвестиційної політики в цілому.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності, оцінки, облік, інвестиції, суб'єкт підприємницької діяльності.

Summary. Goal. Based on the generalization of the scientists' research on the practical application of international financial reporting standards, to offer practical recommendations for their use in accounting for capital investments. Research methodology. The theoretical basis of the research is the general provisions of the dialectical

method regarding the knowledge of various economic phenomena and processes in their continuous interrelationship. The following general scientific methods were decisive in solving the research tasks: a systematic approach to the research object; generally accepted methods of analysis; observation and comparative analysis, synthesis and grouping of data, factor analysis. Methodical methods of accounting and auditing: review, document verification, testing, calculation, generalization of theoretical and factual material, calculation-analytical. The results. As a result of the conducted research, practical recommendations regarding the application of international standards of financial reporting in accounting for capital investments are proposed. By implementing international accounting standards, domestic companies increase the investment attractiveness of the national economy. The purpose of reporting is to inform about these investments in a transparent manner that provides useful information to existing and potential investors and creditors of the company. Scientific novelty. Capital investment valuation models are substantiated using international financial reporting standards. The first is the immediate recognition in the P&L of any decrease in value below the purchase price of the investment (although changes above the purchase price will be recognized in OCI and reclassified at the time of sale of the investment). The second model could be based on the capital investment depreciation model in IAS 39, and the additional guidance would remove the element of subjectivity. Practical significance. Using international standards of financial reporting in accounting for investments is the most important source of information that allows you to make decisions about individual investment projects and the implementation of investment policy as a whole.

Keywords: international financial reporting standards, estimates, accounting, investments, business entity.

Постановка проблеми. Стабільний розвиток економіки залежить не лише від нарощування обсягів виробництва та підвищення його ефективності, а й від залучення інвестиційних ресурсів. Велику роль цьому грає ефективно налагоджена система управління, здатна використовувати ринкові важелі і методи. Інформаційне забезпечення цієї системи багато в чому залежить від раціонально організованого, орієнтованого на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Визначення напрямів інвестиційної політики підприємства визначається якістю інформації, якою користуються особи, що приймають інвестиційні рішення. Через недостатній обсяг і якість облікових даних багато функцій управління не забезпечують ефективність прийняття рішень. Крім того, інформація, що традиційно включається до бухгалтерських звітів, не може одночасно задовольнити потреби різних груп користувачів.

Найважливіше питання про взаємозв'язок обліку інвестицій та управління капітальними вкладеннями недостатньо розкрито у наукових дослідженнях. Багато невирішених проблем у формуванні обліково-аналітичної інформації для управління та контролю існує і в діючій практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження теорії обліку і аудиту інвестиційної діяльності зробили праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених і практиків. Авторами цих досліджень є вітчизняні вчені: В.В. Бабич, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, А.М. Герасимович, З.В. Гуцайлюк, Н.І. Дорош, З.В. Задорожний, І.І. Каракоз, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, А.М. Кузьмінський, Ю.А. Кузьмінський, В.Г. Линник, П.П. Німчинов, О.А. Петрик, В.С. Рудницький, В.Я. Савченко, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, В.П. Хомутенко, Б.Ф. Усач та зарубіжні економісти та практики різного часу: Р. Адамс, Е.А. Аренс, Ф.Л. Дефліс, Г.Р. Дженик, Р. Додж, Дж. Лоббек, Р. Монтгомері, Дж.К. Робертсон, О. Рейл, Рей

Вандер Віл, Ч.Т. Хорнгерн, Дж. Фостер, К. Друрі, Е.А. Аренс, Я.Д. Крупка, Б.М. Литвин. Проте, трансформаційні зміни в системі бухгалтерського обліку та формуванні фінансової звітності, що викликано переходом на використання міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності.

Мета статті. На основі узагальнення досліджень науковців щодо практичного застосування міжнародних стандартів фінансової звітності запропонувати практичні рекомендації по їх використанню при обліку капітальних інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Деякі стейкхолдери припустили, що вимоги для капітальних інвестицій в IFRS 9 здатні завадити надходженню довгострокових інвестицій. Вони стверджують, що вимога «за умовчанням» вимірювати їх за справедливою вартістю та визнавати зміни вартості через прибутки та збитки (P&L) не відображає бізнес-моделі довгострокових інвесторів. Крім того, можливість вибору визнавати зміни вартості в іншому сукупному доході (OCI) не стане привабливою альтернативою, оскільки ці величини згодом вже не можна вилучити з OCI і провести рекласифікацію в P&L, якщо інвестиції продаються. Тому така заборона не сприятиме правильному відображенню результатів діяльності інвестора. Це дає привід для занепокоєння: якщо жоден із підходів до обліку не є привабливим, то довгострокові інвестори не матимуть стимулу тримати у себе капітальні інвестиції на довгостроковій основі. У результаті хтось припустив, що Раді по запровадженні міжнародних стандартів фінансової звітності варто замислитись щодо зміни вимог IFRS 9 щодо капітальних інвестицій [1].

На ґрунті цього Європейська Комісія закликала до більш ретельного вивчення впливу IFRS 9 на довгострокові інвестиції та прохала EFRAG оцінити потенційний вплив вимог стандарту. 31 березня 2018 року EFRAG опублікувала диску-

сійний документ Equity Instruments – Impairment and Recycling, щоб мати уявлення про думку стейкхолдерів стосовно обліку інструментів капіталу, які вимірюються за справедливою вартістю, а зміни її визнаються в OCI. Зокрема, чи є можливість покращити вимоги IFRS 9, запровадивши рекласифікацію та знецінення для цих інвестицій.

Відображення змін через P&L дає більше інформації про створення вартості з часом.

Зазначимо, що IAS 39 вимагав, щоб практично всі капітальні інвестиції визнавалися на балансі справедливої вартості. Єдиний у цьому плані вплив IFRS 9 на такі інвестиції полягає в тому, що він змінив розташування інформації про зміну їхньої вартості.

На нашу думку, наочність подання інформації про зміну вартості капітальних інвестицій завжди важлива, навіть якщо інвестиції найближчим часом продавати ніхто не збирається. Збільшення вартості, ймовірно, найважливіше завдання будь-якого довгострокового інвестора. Ось чому за умовчанням у IFRS 9 зміни вартості капітальних інвестицій визнаються в P&L. Якщо капітальні інвестиції важливі для оцінки результатів діяльності організації, то найкориснішою інформацією про ці інвестиції є та, що відображає визначення їх за справедливою вартістю, зі змінами, визаними в P&L, оскільки ці зміни трапляються від одного періоду в інший. Це призведе до руху P&L, але він відображають економічну сутність.

Більш корисна інформація про приріст вартості та результати діяльності інвестора доступна тоді, якщо зміни її визнаються період за періодом, у міру виникнення.

Однак Рада визнає, що в окремих, не зовсім звичайних випадках, уявлення про зміни у справедливій вартості інструментів капіталу в P&L може й не бути інформативним. Це може статися, якщо інвестор володіє звичайними акціями компанії зі «стратегічних» причин, наприклад, щоб зміцнити ділові зв'язки або отримати доступ до певного ринку. За таких обставин володіння інвестиціями здійснюється заради інших, не обумовлених договором вигід, а не задля збільшення їхньої вартості, а, отже, зміни вартості таких інвестицій не відображають результатів інвестиційної діяльності [2].

Оскільки такі обставини можливі, IFRS 9 дозволяє компаніям на вибір визнавати зміни у вартості капітальних інвестицій через OCI, якщо не мають наміру продавати їх. Хоча цим все не обмежується. Рада завбачливо поширила цю опціональну можливість для обмеженого спектру капітальних інвестицій, якими володіють через стратегічні причини або цілі. Розглядаючи таку можливість, Рада обговорювала певні обставини, наприклад, поширені в Японії перехресні володіння акціями, коли компанії інвестують одна одну з метою зміцнити й посилити довгостро-

кові ділові відносини. Опціональна можливість у IFRS 9 не призначена для фінансових інвестицій, які утримують з метою збільшення вартості або дивідендних виплат [3]. Зміни вартості стратегічних капітальних інвестицій не вважаються ілюстративними для результатів інвестиційної діяльності – ні послідовно в кожному періоді, ні у певний момент часу, коли вони продаються. Згідно з цим, вибір OCI для капітальних інвестицій не передбачає рекласифікацію.

Під час роботи над IFRS 9 нами було проведено певні консультації. Можливості використання OCI у випадку зі стратегічними інвестиціями надано широку підтримку: користувачі фінансової звітності стверджують, що вміють відрізнити зміни справедливої вартості капітальних інвестицій, що утримуються в стратегічних цілях, від змін справедливої вартості в інвестиціях, якими володіють заради інвестиційного доходу.

Крім того, вимоги IFRS 9 щодо капітальних інвестицій відповідають переглянутим Концептуальним основам фінансової звітності (далі – Концептуальні основи), які свідчать, що звіт про прибутку та збитку є основним джерелом інформації про фінансові результати організації за звітний період. Отже, у принципі, всі доходи й витрати повинні відображатися у цьому звіті, якщо тільки Рада не обумовить для виняткових обставин, що включення доходів або витрат внаслідок зміни поточної вартості активу або зобов'язання в OCI зумовить відображення кориснішої інформації порівняно зі звітом про прибутку та збитку, або ж забезпечить більш правдиве відображення фінансових результатів компанії за цей період. Таким чином, як зазначалося раніше, вважаємо, що результати інвестиційної діяльності за звітний період найкраще відображаються з використанням P&L – включенням туди всіх змін справедливої вартості капітальних інвестицій у міру їх виникнення за періодами – від одного до іншого.

Рекласифікація може спотворювати представлення результатів.

Коли суб'єкт підприємницької діяльності, використовує IFRS 9 вирішує визнавати зміни вартості капітальних інвестицій через OCI, ці суми згодом не рекласифікують в P&L після продажу інвестицій. Це відповідає уявленню Ради про те, якщо інвестиції утримують у стратегічних цілях (тобто йдеться про вужчий їх різновид), доходи та витрати не є частиною інвестиційного результату.

Це також відповідає обумовленому в Концептуальних основах принципу, що величини, включені в OCI в одному періоді, рекласифікуються в P&L у майбутньому періоді, лише якщо це забезпечує кориснішу інформацію або, точніше, відображення результатів діяльності компанії за цей майбутній період. Рада сформулювала обумовлену в IFRS 9 опціональну можливість таким

чином, щоб визнавати зміни у вартості окремих капітальних інвестицій через OCI виключно за обставин, коли зміни не ілюструють інвестиційного результату [4]. Тобто, для цих інвестицій такі доходи або витрати ніколи не відображують результатів діяльності інвестора і ілюстративними в майбутньому періоді – після продажу стратегічних інвестицій.

Крім того, рекласифікація дає неповне відображення прибутків і збитків щодо інвестиційної діяльності, тому що в P&L визнаються лише результати вже проданих інвестицій та ефекти знецінення. У результаті інвестор може показати в P&L прибуток від продажу прибуткових активів, навіть коли його інвестиційний портфель загалом збитковий.

Така неповна картина результатів діяльності в P&L провокує відчутну відсутність обережності в обліку, оскільки компанія може відтермінувати визнання втрат, продовжуючи утримувати інвестиції, що приносять збитки, і маскуючи свої результати шляхом продажу прибуткових інвестицій. Зазначимо, що таке управління, активами зокрема, продаж прибуткових інвестицій задля зменшення або уникнення збитків, можливе навіть у тому разі, якщо на капітальні інвестиції поширюються вимоги знецінення, які будуть розглянуті далі у цій публікації [5]. Вибір моделі знецінення для капітальних інвестицій, тобто такої, що широко визнана і забезпечує своєчасне визнання знецінення, має певні складнощі.

Насправді, академічне дослідження показало, що існують суттєві й надійні свідчення стосовно того, що компанії користуються сьогодні можливостями, які вони забезпечують обліковими стандартами, а саме – вибірково рекласифікують доходи та витрати на доступні для продажу інвестиції для управління своїми прибутками [6]. Залежно від обставин (таких як величина доходів і витрат, накопичених в OCI, і того факту, чи були б у них або позитивні або негативні доходи), компанії вдаються до рекласифікації для згладжування своєї виручки, уникнення або зменшення збитків, або ж роблять «великі списання» – що означає навмисне погіршення результатів у період, щоб майбутні результати виглядали краще. За результатами дослідження, визнання доходів або витрат у P&L в міру їх виникнення є рішенням, що необхідне для усунення явища рекласифікації як інструменту управління виручкою.

IFRS 9 вимагає оцінювати прості боргові інвестиції за справедливою вартістю з її змінами, що визнані в OCI, де застосовується і облік знецінення, і рекласифікація.

Рада вважає, що облік на основі амортизованої вартості дає кориснішу інформацію про деякі боргові інвестиції в певних обставинах, оскільки за наявності таких активів він забезпечує інформа-

цію про величину, час і невизначеність майбутніх грошових потоків. Відповідно, IFRS 9 вимагає від компаній вимірювати прості боргові інвестиції за амортизованою вартістю, якщо вони мають такі інвестиції з метою отримання грошових потоків за договором. І навпаки, якщо компанії тримають ті ж боргові інвестиції з метою продажу, то IFRS 9 вимагає від них визначати їх за справедливою вартістю зі змінами, що визнаються в P&L. Рада вважає, що такі результати вимірювань забезпечать найкориснішу інформацію про майбутні грошові потоки.

Якщо ж компанія прихильна до бізнес-моделі, що поєднує як володіння простими борговими інвестиціями з метою отримання грошових потоків за договором, так і володіння ними для продажу, корисною буде інформація і за справедливою, і за амортизованою вартістю [7]. Отже, IFRS 9 забезпечує обидва джерела інформації, вимагаючи від компаній визначати такі інвестиції за справедливою вартістю через OCI, що дає справедливу вартість на балансі та амортизовану вартість (у т. ч. дані щодо знецінення) у P&L.

Для порівняння, Рада завжди вважала, що відображення заснованої на первісній вартості інформації P&L не забезпечить корисної інформації про жодні капітальні інвестиції, незалежно від того, з якою метою компанія ними володіє.

Заборона рекласифікації запобігає складностям із знеціненням.

Запровадження рекласифікації для капітальних інвестицій зробило б обов'язковим введення нового тесту на знецінення. Це потребувало б нового тесту на знецінення, оскільки чинний сьогодні в IFRS 9 тест застосовується щодо збору платежів за договором, тому він актуальний тільки для боргових інвестицій. Тож це ускладнило б вимоги. Дійсно, під час розробки IFRS 9 антикризова консультативна група (Financial Crisis Advisory Group – FCAG) наголосила у своєму звіті щодо впливу останньої глобальної фінансової кризи на розробку облікових стандартів складності безлічі непослідовних моделей знецінення в IAS 39. Консультативна група вважає цей факт однією з основних слабкостей облікових стандартів та їх застосування, які має усунути Рада. Рада усунула ці слабкості, й тепер у IFRS 9 лише одна модель знецінення.

Тест на знецінення капітальних інвестицій у IAS 39 був справді неефективним, практика неодноразово називала ці вимоги проблемними й засвідчила, що компанії можуть дуже неохоче визнавати втрати, що підтверджують ринкові ціни. Тому питання визначення правильного моменту часу для знецінення капітальних інвестицій (тобто моменту, коли втрати необхідно буде визнати в P&L), надто часто ставало джерелом великих труднощів за недавньої глобальної фінан-

сової кризи. Визначення моменту для знецінення капітальних інвестицій є дуже суб'єктивним і створює розбіжності на практиці.

Застосовуючи IAS 39 для з'ясування: чи не знецінилися капітальні інвестиції, компанія повинна визнати зниження вартості інвестицій «істотним» або «тривалим». EFRAG виявила під час публічних консультацій та аналізу річної фінансової звітності широкий розкид різних кількісних кордонів для визначення того, чи не є зниження вартості інвестицій «істотним» або «тривалим» [8]. Дійсно, EFRAG повідомила про приклади, що деякі компанії використовували досить високі межі – 80% для оцінювання того, чи не буде зниження вартості активу істотним. Легко переконатися, чому практично втрати часто визнаються занадто пізно. По суті, це та сама проблема, що й у випадку з більш загальною моделлю знецінення («понесених втрат») у IAS 39: втрати визнаються «надто пізно й у недостатньому обсязі». Немає сумнівів у тому, що непослідовні межі визнання можуть суттєво вплинути на момент часу, коли втрати знецінення відобразять у P&L відповідно до IAS 39.

Застосування IFRS 9 та визнання всіх змін вартості (позитивних і негативних, або ніяких) у P&L усуває цю складність та непослідовність, оскільки тут відсутня потреба у моделі знецінення.

Розробка нової моделі знецінення для капітальних інвестицій – непросте завдання.

У дискусійному документі EFRAG навела певні аргументи на користь введення до IFRS 9 рекласифікації для капітальних інвестицій, яку необхідно супроводжувати моделлю знецінення. У документі також йшлося про те, що наявність моделі знецінення в певній формі не суперечитиме іншим стандартам МСФЗ, у яких зазвичай обумовлено хоч у якійсь формі знецінення для активів, крім тих, що вимірюються за справедливою вартістю через P&L. Відповідно, у цьому документі розглянуто дві можливі моделі знецінення. Перша – це негайне визнання в P&L будь-якого зниження вартості нижче від вартості придбання інвестицій (хоча зміни вище вартості придбання будуть визнаватися в OCI та рекласифікуватися в момент продажу інвестицій). Друга модель могла б як відправна спиратися на модель знецінення капітальних інвестицій в IAS 39, а додаткове керівництво усунуло б елемент суб'єктивності.

Хоча друга модель більш «механічна», ніж модель знецінення для капітальних інвестицій в IAS 39, вважаємо, що складності супроводжуватимуть будь-яку модель, яка використовує вимоги IAS 39 як відправні. Крім того, обидві описані в дискусійному документі моделі визнають втрати, про які свідчать ринкові ціни, і, справді, перша модель визнаватиме будь-яке зниження вартості нижче за ціну придбання в P&L. На нашу думку, ймовірно виникнуть суттєві питання до

застосування моделі знецінення, заснованої на ринкових цінах. Як йшлося раніше, практика свідчить, що компанії не дуже охоче визнають втрати знецінення, посилаючись на ринок. Так, в опублікованому в січні 2018 року заключному звіті європейської групи експертів із «стійких» фінансів – High-Level Expert Group (HLEG) on Sustainable Finance – розглянуто деякі проблеми, пов'язані з вимогою оцінювання розміру капітальних інвестицій за справедливою вартістю, та розглядав їх як знецінені за значного руху на ринку. У зв'язку з цим у звіті рекомендовано вивчати альтернативні підходи до вимірювання довгострокових інвестицій замість використання ринкових цін. Вважаємо, що відхід від оцінювання за справедливою вартістю капітальних інвестицій був би надто небажаним. Інвестори, найімовірніше, вважатимуть альтернативні ринковому підходи неприйнятними, найперше якщо акції котируються на активному ринку.

Реальна поширеність доступних для продажу капітальних інвестицій на IAS 39.

У ключових висновках, які сформовані на основі зібраних даних EFRAG, зазначено, що сукупна вартість класифікованих як AFS капітальних інвестицій у фірмах на IAS 39, які вважають довгостроковими інвесторами, достатньо велика. Однак за їх даними EFRAG, володіння такими капітальними інвестиціями зосереджено в руках невеликої кількості організацій. Більше того, на основі цих результатів EFRAG зазначає, що відносна важливість обліку AFS варіюється навіть серед компаній, які відносять себе до довгострокових інвесторів, а деякі організації, навпаки, слабо або взагалі не застосовують цю класифікацію AFS, а натомість класифікують усі або більшу частину своїх капітальних інвестицій за справедливою вартістю, із змінами, що визнаються у P&L.

На наш погляд, результати EFRAG дуже корисні в оцінюванні різноманітності зауважень щодо впливу нових вимог, оскільки респонденти під час публічних консультацій обирали себе самі. У цілому очікуємо, що компанія з більшою ймовірністю візьме участь у таких консультаціях, якщо її турбують вимоги IFRS 9 щодо капітальних інвестицій, або вона проти них заперечує. Отже, потенційний ризик із такою самовибіркою полягає в тому, що вона здатна перебільшити поширення чи масштаб проблеми. Але насправді тут простежується помірна активність у публічних консультаціях лише 26 респондентів. І, як раніше пояснювалося, навіть не всі з них повідомили про високу частку капітальних інвестицій, класифікованих за IAS 39 як «AFS». Проведений EFRAG огляд щорічної фінансової звітності дав схожі результати. Додатково, відповідно до наших уявлень, всі зауваження надали специфічні компанії переважно у страховій галузі, 11 із 26 респондентів, які брали

участь у консультаціях EFRAG, також належать до страхової галузі, і більша їх частина – лише до юрисдикції Франції та Німеччини.

Результати показують, що кореляція визнання змін вартості капітальних інвестицій через OCI і пов'язаних із цим зауважень незначна. Більше того, ці зауваження зосереджені у страховій галузі та стосуються здатності правильно відображати результати діяльності. Стосовно до цього вважаємо, що IFRS 17 «Договори страхування» має значно покращити відображення результатів страховими організаціями. Цей стандарт вимагає чіткого розмежування інвестиційних результатів компанії та результатів страхової діяльності (на відміну від типового на сьогодні обліку страхових договорів, що змішує ці величини). У результаті страховим компаніям буде набагато легше пояснювати (а користувачам звітності розуміти) будь-яку волатильність доходів від капітальних інвестицій. Крім того, багато страхових компаній мають можливість відкласти перехід на IFRS 9 до 2021 року, почавши, таким чином, застосовувати IFRS 9 та IFRS 17 одночасно.

Розробивши IFRS 9, Рада тим самим дала відповідь на давню критику складності вимог IAS 39 і, зрештою, показала, що IFRS 9 сприятиме одержанню більш повної та корисної інформації, що міститься у фінансовій звітності. На нашу думку, зауваження щодо вимог для капітальних інвестицій не є поширеними, тому це вважається непереконливою причиною для перегляду неї даних вимог.

Хоча звітність є важливою міркуванням при прийнятті інвестиційних рішень, компанії приймають їх з урахуванням багатьох економічних та інших ділових факторів. Метою звітності є інформування про ці інвестиції прозорим чином, що забезпечує корисною інформацією існуючих і потенційних інвесторів та кредиторів компанії. Насправді Рада відповідає за розробку вимог до звітності, які забезпечують актуальною інформацією користувачів фінансової звітності. Стосовно до цього вважаємо, що у звітності компаній-довгострокових інвесторів користувачів цікавлять дані про інвестиційні результати таких компаній при переході від одного періоду до іншого, коли виникають зміни вартості, а найкраще місце для наочного подання таких даних – P&L.

Визнаємо, що IFRS 9 може бути не ідеальним. Зокрема, хоча Рада наполягає, що компанії з капі-

тальними інвестиціями застосовуватимуть опціональну можливість з OCI лише щодо інвестицій, які утримуються з погляду стратегічних цілей. Нам відомо, що багатьом користувачам фінансової звітності бажано мати додаткову інформацію, щоб розрізнити визнані та невизнані доходи та втрати за капітальними інвестиціями як для тих, у яких зміни у справедливій вартості визнаються в P&L, так і для тих, у яких такі зміни вартості визнаються в OCI. На даний момент доступна лише обмежена інформація.

Рада налагодила процес оцінювання впливу нових вимог на користувачів фінансової звітності, укладачів та аудиторів: вона потрібна для аналізу практики застосування кожного нового стандарту (PIR) або після відчутних змін у них. PIR зазвичай стартує після того, як нові вимоги застосовуються на міжнародному рівні протягом двох років, і під час цієї оцінки Рада бере до уваги, які питання для неї були важливими в процесі розробки вимог, а які привернули його увагу вже пізніше. Вважаємо, що PIR буде правильним підходом до розгляду всіх зауважень щодо впливу IFRS 9 на довгострокові інвестиції. Отже, матимемо можливість розглянути ці питання на основі даних щодо фактичного застосування стандарту. Якщо дані засвідчать, що IFRS 9 негативно впливає на капітальні інвестиції, Рада сприйме таку інформацію з усією вимогливістю.

Висновки. Отже, МСФЗ є важливу міжнародну систему загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (GAAP – Generally Accepted Accounting Principles) – динамічну концепцію, що змінюється одночасно з господарським середовищем. Принципи широко застосовуються та прийняті як основа підготовки фінансової звітності в багатьох країнах. Така система застосовується щодо публікованої фінансової звітності всіх комерційних підприємств (торгових, виробничих, фінансових та інших.) незалежно від своїх організаційно-правової форми. Вона може застосовуватися некомерційними організаціями, а також державними підприємствами, організаціями та установами та покликана задовольняти інформаційним запитам різних категорій користувачів.

Впроваджуючи міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, вітчизняні компанії підвищують інвестиційну привабливість національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Левченко М. М. Проблеми та перспективи переходу українських підприємств на міжнародні стандарти фінансової звітності. *Управління розвитком*. 2014. № 15. С. 144–146.
2. Андрієнко Н. М. Міжнародні стандарти фінансової звітності як об'єкт економічних досліджень при імплементації в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2011. Вип. 3. С. 14–21.
3. Кирильєва Л. О., Чернікова І. Б., Наумова Т. А. Проблемні аспекти переходу підприємств України на міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) у сучасних умовах. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2011. Вип. 2. С. 55–61.

4. Журавка Ф. О. Міжнародні стандарти фінансової звітності в контексті трансформаційних перетворень національної системи бухгалтерського обліку. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2012. № 4. С. 252–255.

5. Сова К. В., Яценко Н. М., Загірняк Д. М. Впровадження МСФЗ як один із факторів покращення інвестиційного клімату в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2020. № 12(1). С. 100–107.

6. Харламова О. В. Трансформація як спосіб підготовки фінансової звітності за МСФЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2015. Вип. 12(3). С. 215–218.

7. Стоянова-Коваль С. С., Морозюк Н. С. Особливості обліку інвестицій із застосуванням МСФЗ в аграрних підприємствах. *Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки*. 2014. Вип. 75. С. 112–119.

8. Іщенко В. І., Трачова Д. М. Можливість застосування МСФЗ у практиці вітчизняних сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2013. № 1(1). С. 227–233.

References:

1. Levchenko M. (2014) Problemy ta perspektyvy perekhodu ukrainskykh pidpriemstv na mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti [Problems and prospects of the transition of Ukrainian enterprises to international financial reporting standard.]. *Upravlinnia rozvytkom – Development management*, no. 15, pp. 144–146. (in Ukrainian)

2. Andrienko N. (2011) Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti yak ob'ekt ekonomichnykh doslidzhen pry implementatsii v Ukraini [International financial reporting standards as an object of economic research during implementation in Ukraine]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen – Herald of socio-economic research*, vol. 3, pp. 14–21. (in Ukrainian)

3. Kirilyeva L., Chernikova I., Naumova T. (2011) Problemni aspekty perekhodu pidpriemstv Ukrainy na mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti (MSFZ) u suchasnykh umovakh [Problematic aspects of the transition of Ukrainian enterprises to international financial reporting standards (IFRS) in modern conditions]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh – Economic strategy and prospects for the development of trade and services*, vol. 2, pp. 55–61. (in Ukrainian)

4. Zhuravka F. (2012) Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti v konteksti transformatsiinykh peretvoren natsionalnoi systemy bukhgalterskoho obliku [International financial reporting standards in the context of transformative transformations of the national accounting system]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Visnyk Chernihiv State Technical University. Series: Economic Sciences*, no. 4, pp. 252–255. (in Ukrainian)

5. Sova K., Yatsenko N., Zagirnyak D. (2020) Vprovadzhennia MSFZ yak odyn iz faktoriv pokrashchennia investytsiinoho klimatu v Ukraini [Implementation of IFRS as one of the factors for improving the investment climate in Ukraine]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Serii: Ekonomichni nauky – International scientific journal "Internauka". Series: Economic Sciences*, no. 12(1), pp. 100–107. (in Ukrainian)

6. Kharlamova O. (2015) Transformatsiia yak sposib pidhotovky finansovoi zvitnosti za MSFZ [Transformation as a way of preparing financial statements under IFRS]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, vol. 12(3), pp. 215–218. (in Ukrainian)

7. Stoyanova-Koval S., Morozyuk N. (2014) Osoblyvosti obliku investytsii iz zastosuvanniam MSFZ v ahrarnykh pidpriemstvakh [Peculiarities of investment accounting using IFRS in agricultural enterprises]. *Ahrarnyi visnyk Prychornomia Serii: Ekonomichni nauky – Agrarian Herald of the Black Sea Coast. Series: Economic Sciences*, vol. 75, pp. 112–118. (in Ukrainian)

8. Ishchenko V., Trachova D. (2013) Mozhlyvist zastosuvannia MSFZ u praktytsi vitchyznianskykh silskohospodarskykh pidpriemstv [The possibility of applying IFRS in the practice of domestic agricultural enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Collection of scientific works of the Tavri State University of Agrotechnology. Series: Economic Sciences*, no. 1(1), pp. 227–233. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 12.12.2023